

РАЗМИСЛИ НА ЕДИН ВЪТРЕШЕН ОДИТОР

Ирина Стоянова

Ръководител Звено „Вътрешен одит“, Община Нова Загора
Сертифициран вътрешен одитор в Регистъра на МФ
Член на Института на вътрешните одитори в България

Позиция по статия

„Одитът такъв, какъвто можеше да бъде или пропусна ли се СФУК-а“
от брой 1/2012 г.

Част от ежедневието на вътрешните одитори в публичния сектор е задължението за изпълнение на закони, постановления, указания, стандарти, принципи, етични кодекси, стратегически и годишни планове...

Одитът спомага за подобряване на дейността, но решенията са на ръководителя, т.е. **одитът е такъв, какъвто го иска и какъвто го направи ръководителя, съгласно нормативната уредба.** Затова е много важно всеки ръководител в публичния сектор да познава Закона за финансово управление и контрол в публичния сектор (ЗФУКПС) и да го изпълнява.

Считам, че ЗФУКПС е добре съставен и много полезен в практиката. Законът и методическите указания на Министерство на финансите поставиха основите за доброто управление в публичния сектор, като регламентираха правилата за работа както на вътрешните одитори, така и на ръководители и служители в публичния сектор. Много е важно, че в ЗФУКПС специална част е посветена на управленската отговорност, без която положителни резултати в дейността на всяка институция са немислими. В публичния сектор не би следвало да има лични интереси, а да надделяват повече обществените интереси и преди всичко да работим за интересите на България.

От друга страна, проблемите в обществото са много - от безстопанствените кучета - до корупцията... Все проблеми, които рефлектират върху имиджа на България и върху авторитета на институциите, в които работим. Въпросите пред вътрешния одитор - също: Оценяваме ли рисковете по важност? Контролираме ли ги? Не се ли оценяват регионално по места? Как са допуснати тези проблеми?

Преди всичко като човек изразявам позицията си, че всеки - независимо къде в йерархията се намира, трябва да е лично отговорен; да спазва реда и правилата; да гради и усъвършенства себе си; да върши преките си задължения, съобразно законите и Конституцията на Република България; да изчисти от себе си алчността, омразата, лицемерието и най-вече мързела; да пазим всичко красиво и да оценяме справедливо дадения от хората труд; да не рушим и замърсяваме екологията; да надграждаме все по-качествено и по-добре...

Вътрешният одитор, колкото почтен и обективен да е според изискванията, не може да свърши своите функции без участието на всички служители и ръководители, които също са длъжни да осъществяват своите дейности в публичния сектор честно, почтено, справедливо, неподкупно и прозрачно.

И въпреки че планираме одитните ангажименти след оценка на риска, то трябва да се съобразяваме преди всичко с целите на ръководството. Ако поставените цели са съобразени със законите, тогава е добре, но ако има неписани цели, които да защитават и обслужват лични интереси, как трябва да постъпи одитора, който е на подчинение на този ръководител. Може ли тогава да се спазват принципите на независимостта? Може би, ще бъде актуален административния флоучарт, приложен от г-н Белчев в предходни размисли. /Бр.1 сп."Вътрешен одитор"/

Отговорът ми е свързан с ролята на вътрешният одит, че колкото и да добавя стойност, колкото и необходимо условие за добро управление да е, има го там, където му е определено място от държавата и управляващите.

Всички добре помнят периода на прехода и реформите в държавния финансов контрол, които се направиха през 2006 г. За мен това беше доста драматичен период. Чувствах се на потъващ кораб, защото трябваше да се разделя с институцията, в която работех, уважавах и мислех, че работата ми там е моето призвание.

Бих искала да подчертая, че в Териториалната структура на АДВФК в град Сливен имаше тогава ред, дисциплина, респект и най-вече контрол и отговорност.

Реформата в сферата на държавния финансов контрол вече е факт. Приетите закони трябва да се изпълняват още по-стриктно, щом ни наблюдават от Европейската комисия; Още повече - след като сме положили клетва, че при изпълнение на държавната служба трябва да спазваме и да се ръководим от Конституцията и законите на Република България и да изпълняваме добросъвестно служебните си задължения, съобразно интересите на държавата.

Въпреки че имаше приет специален Закон за вътрешния одит в публичния сектор, имаше разработен наръчник, Етичен кодекс на вътрешните одитори, указания от МФ, в общините трябваше да започнем от нула. Трябваше да бъдем приети като част от структурата на общинската администрация и да доказваме своите професионални опит и знания. Наред с това, да доказваме качества като обективност, гъвкавост, търпение, безпристрастност, компетентност и независимост. За мен обаче е много важен придобития опит, който е необходимо условие за нашата работа като вътрешни одитори.

Смятам, че е порочна практиката в България, някъде ръководителите да подбират своя екип, не съобразно качествата, професионализма и опита, а да се „заграждат“ с близки по интересите си хора, които считат за предани или доверени. В повечето случаи това носи висок риск, който рефлектира върху авторитета както на ръководната личност, така и на институцията като цяло.

Убедена съм, че всеки на своето място трябва да отстоява по-добрия имидж на институцията в която работи, респективно просперитета и имиджа на България.

Искам също да кажа, че Община Нова Загора е дейна и работеща община, хората са много съзнателни и трудолюбиви.

Изградените системи за финансово управление и контрол в първостепенния и второстепенните разпоредители с бюджетни кредити осигуряват изпълнение на задачите и поставените цели се изпълняват на всяко ниво. Ръководството има идеи и си поставя цели, които изпълнява; риска се идентифицира, оценява се и се управлява; Контролните дейности се осъществяват, като в предварителния контрол са включени ръководителите на съответните ресори – зам.кметовете и директорите на дирекции. Кметът на Общината дава отчет на Общински съвет и пред обществеността. Общинският

съвет заседава редовно и взема важните решения. Всички служители знаят какво е отговорност и всеки на своето място спазва задълженията си, съблюдавайки разпореденията на ръководителя си. Ръководителите на по-малките структури имат желание и стремеж все повече да усъвършенстват и надграждат системите, имат положително отношение към вътрешния одит. Много от тях споделят мнение, че към този въпрос в началото са подхождали формално. Сега изградените системи са им полезни и те са доволни, че системите за финансово управление и контрол са ефективни, което е добра оценка за нас, хората спомогнали за тяхното изграждане.

Разбира се, понякога има и пропуски, но „не греша само този, който не работи“. Пък по-важно е „да виждаме гора-та, а не дървото“.

Като цяло отчитаме и е факт, че в публичния сектор са изградени системи и правила, с включени взаимосвързани елементи: контролна среда, управление на риска, контролни дейности, информация и комуникация и мониторинг, което показва, че от усилията на вътрешните одитори и другите лица, участващи в , изграждането на този доста продължителен процес - все пак, има положителен резултат.

В заключение, Системите за финансово управление и контрол са такива, каквито си ги направим ние, всеки на своето място. Могат да са различни, както са различни хората – някъде са стабилни и здрави, някъде – не съвсем и могат да разпилеят негативи. Но преди всичко, зависещи от професионализма и добрия опит на човешкия потенциал, от стила и методите на корпоративното управление.

Но колкото правила, системи да спазваме и оценки да си даваме, не е лошо понякога да си припомним и българските народни мъдрости, които не са изгубили своята актуалност и днес, не се налага да се променят или усъвършенстват. Те винаги ще бъдат актуални, много полезни, дори уникални! Спомням си някои от детството ми, когато ги четяхме в училище, а сега искам да ги припомним и се замислим върху тях:

„Не се търси на човека работа, а за работата човек“;

„Лозето не ще молитва, а мотика“;

„Не е виновен кой изял баницата, а кой му я дал“;

„По дрехите посрещат, по ума изпращат“;

„Рибата се вмирисва от главата“;

„Всеки да се простира според чергата си“;

„Каквото си надробил, такова ще сърбаши“ и т.н.

В другите държави от Европейския съюз точно такива нямат ...

Надявам се, че броят на колегите от публичния сектор, членуващи в Института на вътрешните одитори в България ще расте, като по този начин все по-ясно ще се чуват проблемите и ще се търсят решенията им.

РАЗМИСЛИ НА ЕДИН ВЪТРЕШЕН ОДИТОР

Впечатления от Международна конференция:
"Вътрешният одит – Компас на капитана"

Ирина Стоянова

Ръководител Звено за
вътрешен одит, община
Нова Загора

На 06 и 07 юни 2013 г. присъствах на Международната конференция „Вътрешният одит – компас на капитана“, организирана в една прекрасна част от Българското черноморие от Института на вътрешните одитори в България – моторът за утвърждаване престижа на професията „вътрешен одитор“ вече 10 години.

Искам да споделя с читателите на списание „Вътрешен одитор“ моето мнение, във връзка с темата на събитието „Вътрешният одит – компас на капитана“.

На мен лично ми харесва, ако вътрешният одит е компас на капитана във всички български кораби. Дори лично гласувах при избора на мотото, когато преди няколко месеца беше публикувана анкетата в сайта на ИВОБ.

Иска ми се вътрешният одит наистина да е компас на капитана, защото знаем, че там където компасът се ползва навреме, рисковете са по-малко и няма съществени корабокрушения.

Да, наистина компасът е уред за вярната посока, но зависи преди всичко от разбирането на капитана на всеки конкретен кораб, дали той иска да си служи с компас, или пък - има други методи и способности за откриване на посоката.

Важно е да се знае от кандидат-капитаните на кораби, че който се страхува от дълбочината на водата и няма достатъчно познания, не би следвало да желае да управлява кораб, защото може да потъне, дори да има компас.

Важно е накъде е поел корабът: в океан, в море, река или в малко бистро езерце, защото понякога има подводни камъни, които обръщат и най-стабилните кораби;

Важен е корабът – дали е нов и модерен, или пък е по-стар, но преминал през много бури и препятствия, и въпреки всичко, извървял начертания път и все още не е предаден за старо желязо, защото е изпитана марка.

А как се управлява даден кораб /като практикуващ вече 12 години професията „вътрешен одитор“/ установих през времето, че зависи преди всичко от методът и стилът, който ползва капитана; от неговите цели и приоритети; от утвърдените правила и за кой са предназначени да служат тези правила.

В публичния сектор би трябвало да са предназначени преди всичко за доброто на обществото и интересите на държавата.

Сигурна съм, че управлението на всеки пътуващ кораб, зависи не само от неговия капитан, но и от целия екипаж на борда; Зависи също от начина, по който капитанът умее да управлява кораба: дали по правилата; дали срещу вятър и бури; дали без посока или пък е приел да пътува само накъдето го духне вятъра.

Много важен е опитът на капитана и екипажа: не само какво са учили, но и какво е научили през годините, т.е. все много важни неща.

Още по-важно е, че пътуваме на кораб с Български флаг, но поел в морето на Европейската общност, т.е. слушаме и гласът на Европа!

Ние - вътрешните одитори сме част от екипажа на пътуващия Български кораб, независимо от кой капитан се управлява. И сме там, където ни е определено място от държавата и управляващите... Може да сме по-близо до капитана, или пък сме скрити в някое помощно помещение - на всеки кораб е различно, както са различни хората.

Важно е кой, как и по какъв начин организира

работата си на мястото, за което е отговорен.

Важно е, обаче да осъзнаем, че независимо къде в йерархията се намираме, щом сме качени на кораба, сме длъжни да спазваме реда и правилата, утвърдени от капитана.

Вътрешният одит, на някои от множеството кораби е компас на капитана, за други – не е. Зависи изцяло от разбирането на капитана доколко одитът му носи стойност и дали е необходимото условие за неговото добро управление, дали подпомага дейността му и има ли полза от него.

Сигурна съм обаче, че вътрешните одитори са обективни хора, които казват и пишат истината; те са почитени и компетентни. На вътрешните одитори може да се разчита и да се вярва.

Вътрешните одитори умеят да виждат проблемите и да оценят и контролират рисковете, които във всяка структурна единица са различни видове категории: за репутацията, оперативни, стратегически, правни, социални, договорни, финансови, управленски, професионални, имуществени, регулаторни, технологични, природни, специфични, от съществено значение са правилствените рискове.

Много важно е и не трябва вътрешните одитори да са политически обвързани и пристрастни, а да казваме истината такава, каквато е, тогава има полза.

Вътрешните одитори от публичния сектор сме като птици, кацнали на палубите на пътуващите кораби: някои са готови да отлетят, други – с наранени криле, различни – както са различни птиците.

Неизвестен автор е казал „Човек се оценява по знанията, уменията и постиженията – дирята оставена след него“. Каква диря ние оставяме след себе си – зависи от нас, от всеки човек, на всяко място.

И докато всички сме преходни и временно на земята, то по-важно е какво оставяме след себе си;

Важно е, ние вътрешните одитори да спомогнем на капитаните на кораби за връщане вярата на обществото в институциите, да спомогнем за сбъждане на мечтите на хората за справедливост и по-добър живот. Още повече – защото и очакванията на хората са все по-големи!

Много важно е ние, вътрешните одитори, да допринесем и да се осъзнае от всички и на всеки кораб, че рано или късно, всеки човек е отговорен за действията или бездействията си.

Ако приемем, че всеки кораб и всяка структурна единица са част от някакъв пъзел, всички трябва да градим пъзела, независимо на кое стъпало сме и в коя част от структурната единица се намираме.

Да градим пъзела, с името България!

Често си мисля, че дори да са създадени перфектни правила и закони, ако не се спазват и разбират от всички хора и на всяко ниво в държавата ни, ако има двоен стандарт за спазването им, то просто загубват смисъла си!

Всички ние, трябва да сме лично отговорни и да вършим преките си задължения, съобразно нормативната уредба.

Много важно е също, всеки човек, независимо в коя част на кораба се намира, да изчисти от себе си прекалената алчност; омразата; лицемерието; мързела; страха да каже и да чуе истината;

Много важно е да пазим всичко красиво, създадено преди нас и да оценяваме справедливо дадения от хората труд; да надграждаме все по-качествено и по-добре.

Тогава корабите ще плуват много бързо напред, във вярната посока.

Много ми се иска нашите колеги от Европа да знаят, че Българският народ е трудолюбив и мъдър. Преди много години е сътворил уникални народни мъдрости: кратки, ясни и точни; Сътворени са много отдавна – когато не са били на мода тройните линии на защита и СФУК. И сега можем да се съобразяваме с тях, защото са актуални и за да няма „калинки“, които понякога преобръщат и най-големите кораби:

Да си спомним някои от тях:

„Не се търси на човека работа, а за работата човек“;

„Лозето не ще молитва, а мотика“;

„Не е виновен кой изял баницата, а кой му я дал“;

„Рибата се вмирисва от главата“;

„Сит на гладен вярва няма“;

„Каквото си надробииш, такова ще сърбаш“...

Уважаеми читатели,

Как ще премине дадено пътуване зависи преди всичко от управлението на Капитана и отговорността е негова, а компасът е само уред за показване на вярната посока.